

Utbildningsinspektion i Hällesåkersskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–3

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Hällesåkersskolan den 26 september 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Mölndals kommun och Hällesåkersskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Hällesåkersskolan intervjuades elever, lärare och rektor samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Hällesåkersskolan	Antal elever
Förskoleklass	9
Grundskola	44

Hällesåkersskolan ligger i den östra delen av Lindome. Skolan är en landsbygds-skola och omfattar förskoleklass och grundskola årskurserna 1–3. Skolan består av fyra byggnader varav den äldsta är uppförd vid slutet av 1800-talet.

Verksamheten är organiserad i tre klasser, förskoleklass, årskurs 1 och årskurserna 2–3. Eleverna har idrott och slöjd på Almåsskolan. Flertalet elever åker skolskjuts. Hällesåkerseleverna erbjuds skolbarnsomsorg vid ett närliggande kooperativ. Elevunderlaget vid skolan har under en 6 års period, minskat från 80 elever till 53 elever.

Hällesåkersskolan och Almåsskolan har gemensam rektor.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Hällesåkersskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Vid Hällesåkersskolan möter elever och personal som trivs på sin skola. I förskoleklassen ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger, men skolan bör utveckla samarbetet mellan förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet.

Skolan har inte en systematisk uppföljning och analys av sina samlade resultat och bör utveckla arbetet med uppföljning och utvärdering av elevers kunskapsutveckling för att få insikt i skolans egna kunskapsresultat men också för att bidra till elevernas möjlighet att nå målen i årskurs 5 i samtliga ämnen. Särskilt bör elever i behov av stöd beaktas.

Inspektörerna bedömer att skolan har begränsade förutsättningar att bedriva verksamhet i den riktning som målen för skolformen anger. Rektorsuppdraget på Hällesåkersskolan fyller de formella krav som finns men rektors reella möjlighet att leda pedagogisk verksamhetsutveckling bör stärkas.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Alla elever i behov av särskilda stödåtgärder ges inte det stöd de har rätt till (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. grundskoleförordningen).
- Skolans saknar kvalitetsredovisning (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör öka elevernas kännedom om målen för utbildningen för att öka elevernas förståelse för lärandet.
- Skolan bör på ett mer systematiskt sätt följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.
- Skolan bör förbättra sitt arbete med att ge eleverna inflytande och ansvar över lärandet och utveckla elevernas delaktighet i sitt eget lärande.
- Skolan måste möjliggöra för elever att identifiera undervisningen som elevens val.
- Skolan bör utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera de samlade kunskapsresultaten.
- Skolan bör utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete.
- Hällesåkersskolan bör söka ett samarbete med Almåsskolan i frågor som rör verksamhetens utformning och progressionen i elevernas lärande.
- Rektors förtroenhet med verksamheten vid Hällesåkersskolan bör öka.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

I förskoleklassen arbetar eleverna med språkutveckling och förståelse för matematiska begrepp och lek ges stort utrymme. Inspektörerna bedömer att eleverna ges möjlighet till utveckling och lärande och en grund för fortsatt skolgång.

Vid lektionsbesök och intervjuer har eleverna svårt att beskriva varför de gör olika arbetsuppgifter i skolan. De är inte medvetna om vilka kunskaper som de kan förväntas nå. Vid intervjun med lärare bekräftar lärarna att man inte arbetat med att konkretisera målen för eleverna. Skolan bör arbeta med att förtydliga de mål för utbildningen som finns i läroplan och kursplaner, för att öka elevernas medvetenhet varför de genomför olika moment. Skolan bör öka elevernas kännedom om målen för utbildningen för att öka elevernas förståelse för lärandet.

I kvalitetsredovisning för 2004/05 redovisas inga samlade resultat av elevernas kunskapsutveckling från Hällesåkersskolan men enligt rektor genomförs bland annat diagnoser i svenska och matematik, sedan flera år tillbaka. Inspektörerna bedömer att skolan bör på ett mer systematiskt sätt följa upp elevernas kunskapsutveckling i fler ämnen än matematik och svenska.

Hällesåkersskolan har tillsammans med elever och föräldrar tagit fram skolans gemensamma värdegrund. Vid intervjuer visar eleverna på god kännedom om "värdegrunden". Eleverna använder begreppet och kan relatera detta till sin vardag. Inspektörerna möter vid lektionsbesök och på raster glada positiva barn som upplever trivsel och trygghet sin skolmiljö.

I skollagen och i läroplanerna betonas betydelsen av elevernas ansvar och inflytande i skolan. Elevernas rätt till inflytande och ansvar gäller både undervisningens utformning och innehåll och förhållandena i skolan. Läroplanen ger lärare uppdraget att alla elever ges ett inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Vid elevintervjuer säger eleverna att "det är fröken som bestämmer"

samt att ”vi gör vår planering” och kan inte ge exempel på när eleverna har haft inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Föräldrar säger vid intervju att det enda exemplet på inflytande man känner till, är att eleverna gör val av placering i klassrummet. Inspektörerna ser få exempel på att eleverna har inflytande över det egna lärandet. Inspektörerna bedömer att arbetssätt som tränar ansvarstagande och ger utrymme för inflytande på arbetssätt, arbetsformer och planering av undervisningens innehåll bör utvecklas vid skolan.

Vid elevintervjuer berättar eleverna att elevrådet träffas regelbundet och att det finns både ordförande och sekreterare i elevrådet. Eleverna berättar också att de sedan länge önskat nytt nät till basketbollkorgen. Vid inspektionstillfället var inget nät på plats.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolläring och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS: 2007:7)

Skolan har en likabehandlingsplan som även gäller för Almåsskolan. Planen beskriver mål och teoretisk bakgrund samt metoder för arbetet. Planen informerar om resurspersoner (Almåsskolans elevvårdsteam) samt beskriver hur utvärdering ska ske. Inspektörerna har granskat likabehandlingsplanen och funnit att planen kan uppfattas som gällande mer för Almåsskolan än för Hällesåkersskolan då Hällesåkersskolan endast nämns på försättsbladet och i texten benämns endast Almåsskolan. Planen saknar en översikt över de insatser som behövs för att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan bl.a. av denna anledning inte uppfyller de krav som ställs och att skolan därför måste förändra planen så att denna uppfyller lagens krav. Inspektörer bedömer dessutom att likabehandlingsplan bör skrivas så att det tydligt framgår för vilken skola planen gäller.

Samverkan med elevernas vårdnadshavare sker vid föräldramöte och brukarråd, i övrigt upplever föräldrarna att information om exempelvis föränd-

ringar, sker via barnen. De säger också att rektorn sällan är på skolan och är därmed svår att nå. Vid intervju uppger föräldrar att de skulle uppskatta kontinuerlig skriftlig information kring praktiska händelser på skolan. Föräldrar är ofta på besök i skolan och känner sig välkomna till skolan.

Undervisningen är organiserad i en förskoleklass med 9 elever, en klass med elever i årskurs 1 med 19 elever samt en åldersblandad klass med 25 elever i årskurserna 2–3. För undervisningen ansvarar ett arbetslag, omfattande tre lärare som till största delen arbetar med var sin grupp. Antalet vuxna, undervisningslokaler och organisation möjliggör i liten utsträckning ett ämnesövergripande arbete.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt samfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10.

Hällesåkersskolan har påbörjat arbetet med individuella utvecklingsplaner genom att ta fram ett underlag som ska användas vid utvecklingssamtalet. I den individuella utvecklingsplanen tas hänsyn till studieförmåga, social utveckling samt kunskapsutveckling. Vid inspektionsbesöket hade skolan inte upprättat individuella utvecklingsplaner för alla elever. Vid kommunikering av skolrapporten, framkommer att alla elever nu har en individuell utvecklingsplan.

Från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförfordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektor ska se till att en utredning inleds, om det framkommit uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredning visar att elevens är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation.

Enligt skolans arbetsplan är målet att ”alla barn ska få det stöd de behöver för att känna glädje i sitt arbete”. Skolan har, enligt rektorn, elevvård som en återkommande punkt på arbetslagskonferensen varannan vecka. Vid dessa konferenser närvarar rektorn. Skolans mål när det gäller särskilt stöd är individuell hjälp av skolans personal samt att åtgärdsprogram upprättas. Personalens upplevelse är att det är svårt att få stöd för de barn som behöver det. De upplever att de ofta får ett nej till insatser, av ekonomiska skäl. Inför detta läsår har en förstärkning gjorts med 20 procent specialpedagogstjänst, men personalen säger att i realiteten är det betydligt mindre, ca: 60 min per vecka. Enligt rektor har skolan tillgång till elevvårdsteamet vid Almåsskolan. Skolsköterskan och skolpsykolog träffar rektor och berörd lärare ett par gånger per termin.

Vid inspektionstillfället framkom att individanpassning och stöd inte ges i den omfattning som behövs enligt lärare och rektor. Inspektörerna bedömer att elever i behov av särskilt stöd inte får det stöd de har rätt till. Personalen vid Hällesåkersskolan har fått signaler från en av de mottagande skolorna, Almåsskolan respektive Sinntorpsskolan, att eleverna från Hällesåkersskolan, behöver stöd både kunskapsmässigt och socialt. Vid intervju med lärarna visar det sig att

lärarna och skolan inte riktigt vet hur eleverna klarar sin fortsatta skolgång. En uppfattning är dock att Hällesåkersseleverna är i behov av mer stöd än övriga elever. Bilden bekräftas, vid intervju, av både lärare och rektor. Föräldraintervjuer förstärker att elever befinner sig allt för olika i sin kunskapsutveckling när det byter skola. Inspektörerna bedömer att Hällesåkersskolan bör söka ett samarbete med Almåsskolan i frågor som rör verksamhetens utformning och progressionen i elevernas lärande.

Utvecklingssamtal hålls och uppskattas i allmänhet av elever och föräldrar men flera föräldrar uppger att de inte får någon tydlig uppfattning om elevens kunskapsutveckling. Som tidigare nämnts finns på skolan inga gemensamma metoder för att dokumentera och utvärdera elevernas lärande och gör inga sammanställningar av elevernas resultat. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat.

Skolan har vid inspektionstillfället inget systematiskt kvalitetsarbete där resultatet används för att förbättra elevernas resultat.

Inspektörerna har tagit del av kvalitetsredovisning 2004/05 för Almåsskolan och Hällesåkersskolan. Kvalitetsredovisningen innehåller till största delen redovisningar rörande Almåsskolan. Det framgår inte tydligt vad som avser Hällesåkersskolans verksamhet. Inspektörerna har inte tagit del av någon kvalitetsredovisning för läsåret 2005/06. Den befintliga kvalitetsredovisningen är inte ett redskap för att förbättra verksamheten vid Hällesåkersskolan. Kvalitetsredovisningen följer den av Mölndals kommun upprättade mallen.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete samt upprätta en kvalitetsredovisning över skolans verksamhet i enlighet med förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet.

Skolledningen träffar övriga rektorer i området och sin områdeschef en gång i veckan. Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan skolans rektor och huvudmannen. Rektor upplever sig ha ekonomiskt ansvar och befogenheter att anpassa verksamheten efter eleverna behov. Samtidigt säger rektorn att skolans resurser inte räcker för att ge samtliga elever i behov av särskilt stöd sådant stöd i tillräcklig omfattning. Se vidare i kommunrapporten.

Hällesåkersskolan har haft olika rektorer och personalen uttrycker att "den rektor som organisatoriskt har utrymme, har blivit rektor för skolan". Nuvarande rektor är anställd sedan 2002 och har också ansvar för Almåsskolan. Tjänstens fördelning är inte uttalad enligt rektor men i praktiken finns rektorn, enligt personalen, på Hällesåkersskolan en eftermiddag varannan till var tredje vecka. Rektor är enligt intervjuer med personal och elever i liten grad involverad i skolans, medarbetarnas eller elevernas aktiviteter. Eleverna säger vid intervjun att de inte vet vem som är rektor på skolan. Föräldrarna träffar rektorn vid höstens föräldramöte, på brukarråd och däremellan per telefon eller mail. Föräldrarna upplever att de ofta får information om förändringar via sina barn. Inspektörerna bedömer att rektors förtrogenhet med verksamheten vid Hällesåkersskolan bör öka.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen,

personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Hällesåkersskolan tar emot de elever som finns inom upptagningsområdet, både när det gäller förskoleklass och grundskola. Modersmålsundervisning erbjuds och tillgodoses i önskad utsträckning. Svenska som andra språk ges som alternativ till svenska.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. I Hällesåkersskolan genomförs elevens val under årskurserna 2 och 3. De intervjuade eleverna har ingen kännedom om begreppet elevens val och är inte medvetna om att de har möjlighet att välja att bredda eller fördjupa sina kunskaper inom ett eller flera områden. Inspektörerna bedömer att skolan måste göra det möjligt för eleverna att identifiera undervisningen som elevens val. Utbildningen vid Hällesåkersskolan är avgiftsfri.

Lärarna vid Hällesåkersskolan har utbildning för den undervisningen de i huvudsak bedriver. Skolan har tillgång till specialpedagogisk kompetens via elevvårdsteamet på Almåsskolan. Personalen uttrycker svårigheter med att vara en liten skola och tre personal när det gäller arbetsuppgifter utöver undervisning. Arbetsgrupper med speciella utvecklingsuppdrag är svårt att genomföra vilket påverkar verksamhetsutveckling i stort.

Lärartäthet bedöms i antal lärare per 100 elever och var 2005, för Hällesåkersskolan 6,0 för Mölndals kommun 7,0 samt för riket 8,0.

Personalen deltar i kompetensutveckling vid Almåsskolan. Lärarna upplever inte att de får den kompetensutveckling skolan behöver. Lärarna saknar utbyte med lärare som undervisar elever i förskoleklassen och årskurserna 1–3. Lärarna är övertygade om att verksamhetsutvecklingen på Hällesåkersskolan skulle gynnas om skolan organisatoriskt tillhörde ett rektorsområde där förskoleklass och årskurserna 1–3 får sin utbildning.

Rektorn har genomgått statlig rektorsutbildning och deltar kontinuerligt i kompetensutveckling anpassad för funktionen.

Eleverna har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning och för att nå målen. Lokalerna bidrar i liten omfattning till att undervisningen och samarbete sker på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna har tillgång till bokbuss var 14:e dag.

Datum	Ort
2007-05-09	Göteborg

Lena von Platen
Liselotte Hakeberg